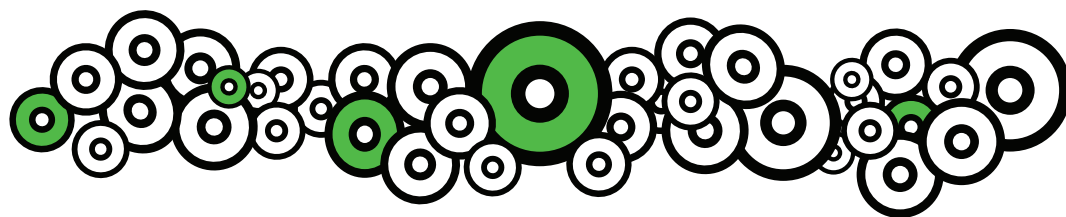

Valgamaa noorsootöö arengustrateegia 2009-2020

1. SISSEJUHATUS

Valgamaa noorsootöö arengustrateegia 2009-2020 on esimene noorsootööd põhjalikult eraldiseisva valdkonnana käsitlev arengudokument maakonnas, mis sisaldab laiapõhjalist kokkulepet noorsootöö prioriteetide osas. Dokumendi koostamisel osales suur hulk noorte ning noorsootöö küsimustega tegelevaid riiklikke asutusi, kohalike omavalitsuste struktuure, mittetulundussektori organisatsioone, ettevõtjaid ning sihtgruppide esindajaid. Antud strateegilise dokumendi eesmärk on ühtlustada arusaamu sellest, millistena tahame näha tulevikus Valgamaa noorsugu ning noorsootööd ning kuidas selleni jõuda.

Valgamaa noorsootöö arengustrateegia koostamist alustati novembris 2008 maakondliku noortekonverentsiga „Räägi minuga!“. Strateegiaprotsessi algatajateks olid Valga Maavalitsus ning MTÜ Valgamaa Partnerluskogu. Viimane sai rahastuse Vabaühenduste Fondilt laiapõhjalise kaasava strateegiaprotsessi läbiviimiseks, millega on finantseeritud töörühmade ja seminaride läbiviimist ning strateegiaeksperdi tööd.

Protsessi käigus ajavahemikul veebruar kuni september 2009 on läbi viidud 6 töögrupi koosolekut. Laiemat noorsootöö asjaliste ning sihtgruppide koosseisu on kaasatud 3 üritusel: avatud ruumi meetodil läbiviidud seminaril 16.märtsil, noorte ja ettevõtjate ümarlaul 8. juulil ning strateegiaseminaril 17. septembril. Kokku on protsessis osalenud üle 100 valgamaalase.

Strateegiaeksperdi abiga on läbi töötatud temaga seotud arengudokumendid ning uuringud. Strateegia koostamisel on arvestatud Eesti noorsootöö strateegiaga 2006-2013, hetkel kehtiva noorsootöö seaduse, noorsootöö kontseptsiooni ja teiste noorsootöö valdkonda puudutavate õigusaktidega ning Valga maakonna arengustrateegiaga.

Dokumendi eri osades on kirjeldatud hetkeolukorda, noorsootöö valdkonna arenguvajadusi ja peamisi probleeme, sõnastatud on visioon ja püstitatud eesmärgid aastaks 2020, koostatud tegevuskava eesmärkide saavutamiseks aastatel 2009-2015, loetletud peamised koostööpartnerid, käsitletud tulemuste läbivaatamise ja strateegia uuendamise korda.

Arengustrateegia koostamise protsessi koordineeris töögrupp koosseisus:

Jaanika Käst, Valga Maavalitsus, peaspetsialist laste hoolekande alal
Marek Mekk, MTÜ Valgamaa Partnerluskogu, noortemeetmete koordinaator
Merike Metsavas, Eesti Töötukassa, Valgamaa osakonna juhataja
Terje Korss, Valgamaa Omavalitsuste Liit, Palupera vallavanem
Valter Kaar, Valgamaa Omavalitsuste Liit, Hummuli vallavanem
Katre Kikkas, Tsirguliina Keskkool, Tõlliste Avatud Noortekeskus TANK
Siim Kornel, Valga Gümnaasium, õpilasesinduse liige
Jaana Butov, Hummuli Vallavalitsus, lastekaitse ja noorsootöö spetsialist
Pille Paberits, Valga Maavalitsus, kutse- ja karjääriinfo spetsialist
Mart Jallai, Valga Maavalitsus, karjääriinfo spetsialist
Siiri Põldsaar, Valga Maavalitsus, peaspetsialist noorsootöö alal
Merike Soomets, Tõrva Avatud Noortekeskus, juhataja
Lauri Drubinš, Valga Kultuuri- ja Huvialakeskus, noorsootööjuht
Margus Malleus, Eesti Kristliku Nelipühi Kirik, pastor

Strateegiaprotsessi nõustas ekspert Ivika Nögel.

Strateegias kasutatakse järgmisi lühendeid:

KOV – kohalik omavalitsus
ANK – avatud noortekeskus
MTÜ – mittetulundusühing

MV – Valga Maavalitsus
TNK - Teavitamise ja nõustamise keskus
KÕK - Valgamaa Kutseõppekeskus

2. NOORSOOTÖÖ DEFINITSIOON JA KONTEKST

Noorsootöö on tingimuste loomine noori arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil oma vaba tahte alusel tegutseda väljaspool perekonda, tasemeõpet ja tööd. Noorsootöö seaduse järgi määratletakse Eestis noorena vanuserühma 7–26.

Noorsootöö eesmärk on luua eeldusi ja toetada noore toimetulekut ühiskonnaliikmena.

Valgamaa noorsootöö arengustrateegia lähtub eesti noorsootöö strateegia 2006-2012 eesmärkidest ja põhimõtetest.

Noorsootöö põhimõtted

Noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse.

Noorsootöös lähtutakse noorte vajadustest, huvidest ja soovidest.

Noorsootöö põhineb noorte osalusel ja nende vabal tahtel.

Noorsootöö põhineb noorte omaalgatusel.

Noorsootööd läbib nii riigisisene kui ka rahvusvaheline lõimumine.

Noorsootöös lähtutakse eetilistest kaalutlustest ning võrdse kohtlemise printsiibist.

Noorsootöötaja lähtub töös noortega sallivuse ja partnerluse põhimõttest.

Noorsootöö valdkonnad

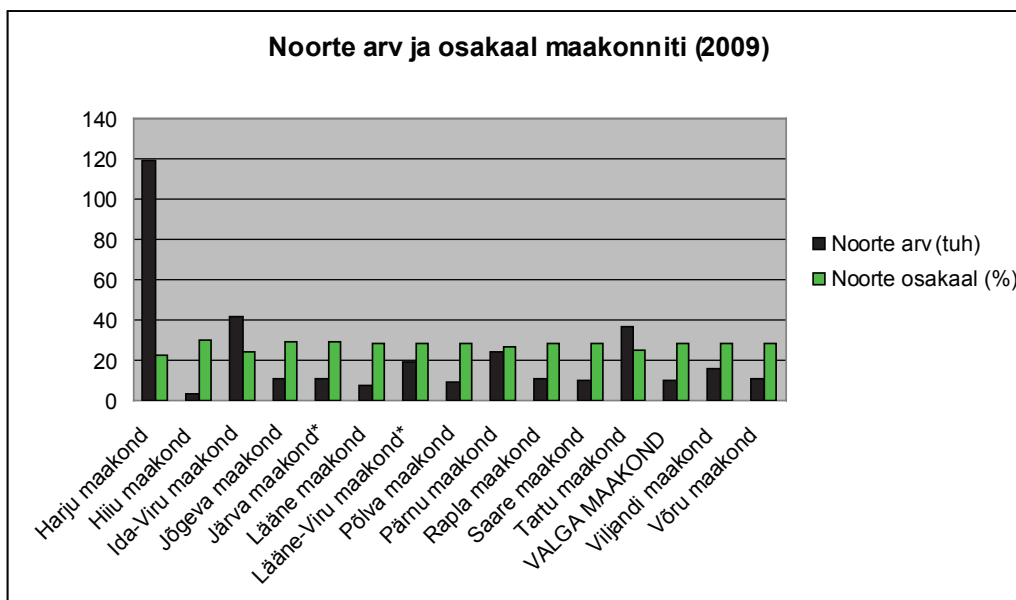
Vastavalt eesti noorsootöö strateegiale toimib noorsootöö kümnes valdkonnas. Noorsootöö valdkonnad on tegevussuundade kokkuleppeline määratlus/jaotus, mis lihtsustab noorsootöö korraldust ning loob aluse korralduse hindamiseks.

- Erinoorsootöö on arengueelduste loomine riskioludes ja probleemkäitumisega noortele nende võimete ja oskuste aktiveerimise ja motivatsiooni suurendamise kaudu.
- Noorte huviharidus ja huvitegevus on süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel.
- Noorte teavitamine on aja- ja asjakohase, kvaliteetse ning kättesaadava teabe ja teavitamise teenuste tagamine noortele.
- Noorte nõustamine on nõustamisteenuste tagamine noortele, võimaldamaks neil langetada nende elu puudutavaid otsuseid.
- Noorsoo-uuringud on noortevaldkonna planeerimiseks ja teostamiseks vajalike uuringute olemasolu.
- Noorsootööalane koolitus on eelduste loomine noorsootöök vajalike hoiakute, teadmiste ja oskuste omandamiseks.
- Noorte tervistav ja arendav puhkus – võimaluste tagamine noortele tervistavaks ja arendavaks tegevuseks.
- Noorte töökasvatus on noorte tööhõivevalmiduse tõstmine ning olukorra parandamine tööturule sisenemisel.
- Rahvusvaheline noorsootöö on noortele ja noorsootöötajatele rahvusvahelise koostöö kogemuste ja kultuuridevahelise õppimise võimaluste loomine.
- Noorte osalus on noortele otsustusprotsessides osalemiseks võimaluste loomine ja osalusmotivatsiooni arendamine.

3. HETKEOLUKORRA KIRJELDUS

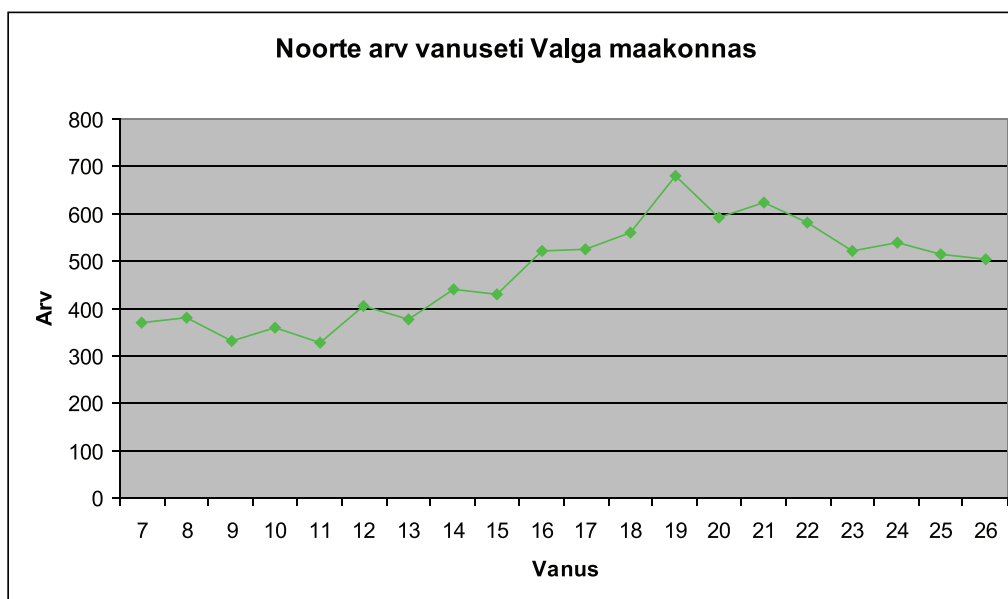
Seisuga 01.01.09 on maakonnas kokku 9 584 noort vanuses 7- 26 [maakonna elanikkonnast keskmiselt 28,1%], võrreldes 2000.a on noorte arv ja osakaal püsinud praktiliselt sama – arv kasvanud 31 võrra ning noorte osakaal on tõusnud 1,5 % võrra.

Eesti keskmise näitajaga [25,2] võrreldes on Valgamaal noorte osakaal pisut kõrgem [2,9% võrra] olles üsna sarnane naabermaakondadega - Võrumaa [28,2], Viljandimaa [28,2], Põlvamaa [28,3]. Noorte arvult on Valgamaa üks Eesti väiksemaid – vaid Hiiu-, Lääne- ja Põlvamaa jäävad noorte arvukuselt alla.

Allikas: Statistikaamet (jooksev rahvastikuarvestus); Andmed on seisuga 1. jaanuar 2009 a

Statistikaameti andmetel on kõige rohkem 18-22-aastaseid [3037] ehk taasiseseisvumisele eelnenud beebibuumi lapsi ning kõige vähem 7- 11-aastaseid noori [1770].

Allikas: Statistikaamet (jooksev rahvastikuarvestus); Andmed on seisuga 1. jaanuar 2009 a

Omavalitsuste vahel jaguneb noorte arv järgnevalt:

Omavalitsus	Noorte arv
Valga linn	3689
Otepää vald	1137
Tõrva linn	828
Helme vald	751
Puka vald	566
Tõlliste vald	509
Sangaste vald	444
Hummuli vald	332
Palupera vald	320
Taheva vald	295
Karula vald	292
Põdrala vald	257
Õru vald	164

Noorsootöö seadusega maavanemale pandud ülesannete täitmist korraldab Valga maakonna tasandil noorsootööd Valga Maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakond, kohalikes omavalitsustes erinevad spetsialistid vastavalt ametijuhendile.

2008/2009 õppeaastal on maakonnas kokku 24 kooli, kus **õpilaste arv** on kokku ~ 4730, mis on ~ 270 õpilase võrra väiksem võrreldes 2007/2008 õppeaastaga. Õpilaste arvu vähenemine lähiaastatel jätkub ja 2012/2013 õppeaastaks peaks see prognooside kohaselt munitsipaal-koolides vähenema veel kuni 600 õpilase võrra. (allikas: Valgamaa Aastaraamat 2008)

2008 aastal alustas Valga Maavalitsuses tööd maakonnas töötav **karjäärinõustaja**. Ametikoha eesmärk on aidata koordineerida maakonna noorte kutse- ja karjääriteenuste süsteemi, anda noorele teadmisi, oskusi ja nõu karjääri teadlikuks ning oskuslikuks planeerimiseks.

Aasta jooksul selgusid kõikides koolides karjäärikoordineerimisega tegelevad ja vastutavad isikud ja tekkis tegus kooli karjäärikoordinaatorite võrgustik. Kooli karjäärikoordinaatorite ülesanne on koos direksiooniga välja töötada kooli kutseuunitlustöö kontseptsioon ja järgida selle toimumist koolis, kas läbi kindla karjääriõppe aine või erinevates aineõppekavades. Korraldada koolisisesed teavituspäevi ja üritusi ning olla esmane abi noorele edasiste valikute tegemisel.

Koolisese noorsootööga ja noorte huvide suunajana tegutseb maakonnas 15 **huvijuhti**. Huvijuhi ametikoht on täidetud kõikides põhikoolides, gümnaasiumides välja arvatud Riidaja ja Lüllemäe Põhikool.

2008/2009. õppeaastal tegutses Valgamaal 4 huvialakooli (Valga Muusikakool, Tõrva Muusikakool, Otepää Muusikakool & Puka Kunstikool kokku 408 õpilase ning 58 pedagoogiga. (allikas: Valgamaa Aastaraamat 2008)

2008 aasta seisuga on Valgamaal 9 **noorteühendust**, mis koondab vähemalt 779 noort. (allikas: Valgamaa Aastaraamat 2008) Suuremad noorteühendused on järgmised:

Valgamaa Noortekogu
 Noorteühendus ELO (Tõrva & Helme klubid)
 Kodutütarde Valgamaa Ringkond
 Noorte Kotkaste Valgamaa Malev
 Eesti Skautide Ühingu Otepää Skaudilipkond
 Eesti Punase Risti Noored. Valgamaa Selts
 Noorteühendus Res Publica Noored Konservatiivid
 Valga Reformierakonna Noortekogu
 MTÜ Valga Rockiklubi

Tabel ... Noorteühendused ja -organisatsioonid koolides

Kool	Õpilasesinduse liikmeid	Organisatsiooni nimetus	Liikmete arv
Ala Põhikool	10	T.O.R.E.	8
Audentese SG Otepää filiaal	6	-	-
Hargla Kool	10	Kodutütred Noorkotkad	10 6
Helme Sanatoorne Internaatkool	15	ELO	13
Keeni Põhikool	12	T.O.R.E.	9
Otepää Gümnaasium	21	Skauhid	20
Palupere Põhikool	14	-	-
Pikasilla Algkool	-	Kodutütred Noorkotkad	3 9
Puka Keskkool	15	Kodutütred Noorkotkad	3 12
Pühajärve Põhikool	11	-	-
Riidaja Põhikool	-	Kodutütred Noorkotkad	3 9
Tsirguliina Keskkool	20	Kodutütred Noorkotkad Punane Rist T.O.R.E.	25 25 35 14
Tõrva Gümnaasium	13	Eesti 4H Punase Risti Noored	50 7
Valga Gümnaasium	50	T.O.R.E. Kodutütred Noorkotkad Virgil-projekt	35 11 15 32
Valga Põhikool	10	T.O.R.E. Punase Risti Noored MTÜ Stuudio Naeratus SK Mesilased	20 15 46 15
Valga Vene Gümnaasium	28	Kodutütred Noorkotkad T.O.R.E. Punase Risti Noored	9 22 41 14
Valgamaa Kutseõppekeskus	7	-	-

Hetkel on palgaline **noorsootöötaja** kaheksas omavalitsuses, neist neljas poole koormusega, kolmes täiskoormusega. Valga linnas on 3 täiskohaga noorsootöötajat. Kõigis neis omavalitsustes on ka toimivad avatud noortekeskused:

- Valga Avatud Noortekeskus
- Tõrva Avatud Noortekeskus
- Otepää Avatud Noortekeskus
- MTÜ Tõlliste Avatud Noortekeskus TANK
- Taheva valla Avatud Noortekeskus
- MTÜ Avatud Hellenurme Noortekeskus
- Karula valla Avatud Noortekeskus
- Puka Avatud Noortekeskus

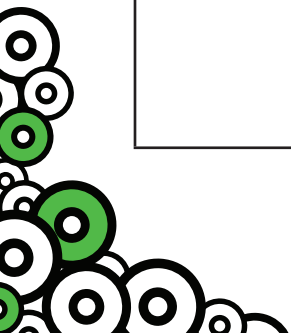
Puka vallas korraldavad ANK'i tööd vabatahtlikud. 2010 aastast avatakse ANK ja palgatakse noorsootöötaja ka Sangaste vallas.

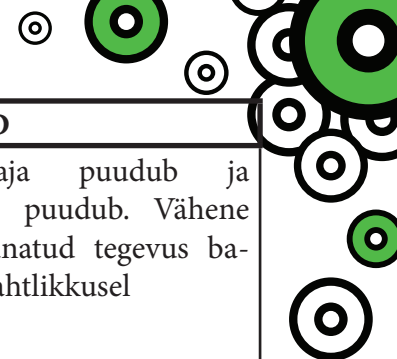
Valla poolt rahastatav noorsootöö puudub täielikult Helme, Põdrala ja Öru vallas.

Allolevas tabelis on toodud omavalitsuste kaupa ka muud noortele tegevusvõimalused.

KOV	NOORSOOTÖÖ VÕIMALUSED	VAJADUSED
Helme vald	Noortele on järgmised tegevusvõimalused: • Kalme külas noortetuba vabatahtlike baasil • Ala rahvamajas ringid • Karjatnurme päevakeskuses internet • Helme päevakeskuses internet	Noorsootöötaja ja noortekeskus puudub. Ainus noorte jaoks kohandatud ruum Kalme külas. Vähesel määral käiakse Tõrva ANKis.
Hummuli vald	• 0,5 töökoormusega noorsootöötaja • Noorsootöötaja teeb üritusi Hummuli rahvamaja ruumides ja valla erinevates kantides. • Lisaks on noortel tegevusvõimalus Jeti päevakeskuses (internet)	Kogu vallas puudub noortel kooskäimise koht.
Karula vald	• 0,5 töökoormusega noorsootöötaja • ANK Lüllemäel avatud 4 päeva nädalas õhtustel aegadel • Lisaks on noortele tegevusvõimalusi Kaagjärvel (1 päeval nädalas kohal noorsootöötaja) ning Lüllemäe Kultuurimajas (ringid)	Kaagjärvel vaja vabatahtlike baasil lahtiolekuaega suurendada ja/või lahendada ühistranspordi võimalus Lüllemäele.
Otepää vald	• Täiskoormusega noorsootöötaja • ANK avatud 3 päeva nädalas (valla allasutuse Kultuurikeskuse struktuuriüksus) • Lisaks noortele tegevusvõimalused Otepää Kultuurikeskuse, Otepää Gümnaasiumi ja Pühajärve Põhikooli ringides, Otepää Muusikakoolis ja spordiklubides	Valla 2 suuremas kandis Sihval ja Vidrikel puudub noortele kooskäimiskoht. Noorsooteenus on tarbitav ainult Otepääl. Õhtune ühistranspordi võimalus piiratud.
Palupera vald	• 0,5 töökoormusega noorsootöötaja • ANK Hellenurmes avatud 5 päeva nädalas õhtustel aegadel • Lisaks on noortele tegevusvõimalusi Palupera Pritsikuuris (internet) ja Nõuni Kultuurimajas (ringid)	Potentsiaalsed ruumid kantides olemas. Noorsootöötaja oleks vajalik ka Paluperas ja Nõunis.

KOV	NOORSOOTÖÖ VÕIMALUSED	VAJADUSED
Puka vald	• Pukas ANK avatud 5 päeva nädalas vabatahtliku noorsootöötaja baasil. • Noortele on tegevusvõimalusi Kuigatsi Külamajas (internet ja ringid) • Lisaks ringid Puka Keskkoolis, Aakre Lasteaed-algkoolis ning Puka Kunstikoolis	Vajadus avada noortetoad Aakres ja Kuigatsis ja parandada koostööd Puka avatud noortekeskusega.
Põdrala	Noortele on järgmised tegevusvõimalused: • Ringid Riidaja Põhikoolis • Pingpongi ja koroonalaud ning internet Kultuurimajas	Noorsootöötaja puudub, kogu vallas puuduvad noortele kohandatud ruumid.
Sangaste	• Noorsootöötajad (kaks inimest 0,5 koor-musega) võetakse tööle 2010 alguseks • Keenis avamisel ANK • Lisaks on noortele tegevusvõimalusi Keeni põhikoolis (ringid), Kuigatsi Külamajas (Internet); jalgpalliklubi	Noorsootöö teenus 2010 käivitumas. Vajadus koostöös Puka vallaga luua noortetuba Kuigatsisse. Vajalik tagada ühistranspordi toimimine sobivatel aegadel.
Taheva vald	• 0,5 töökoormusega noorsootöötaja • ANK Harglas avatud 5 päeva nädalas õhtustel aegadel (valla allasutuse maakultuurimaja struktuuriüksus) • Lisaks on noortele tegevusvõimalusi Taheva külakeskuses (internet, ruumid vaba aja veetmiseks); Koikküla külakeskuses (spordisaal, piljard, jõusaal); Hargla Maakultuurimajas (ringid)	Laanemetsa kandis vaja lahendada transpordi võimalus Harglasse.
Tõlliste vald	• 2-3 töötaja vahel jagatud noorsootöötaja täiskoht teenuslepingu alusel valla ja MTÜ Tõlliste Avatud Noortekeskuse vahel • ANK Tsirguliinas avatud 5 päeva nädalas • Lisaks on noortele tegevusvõimalusi Laatre vabaajakeskuses (internet); Sooru Kultuurimaja (MTÜ Sooru Arenduse ringid); Tagula raamatukogu (internet)	Laatres vajadus noortetoa järele ning kolmanda sektori kaasamise järele noorsootöösse. Paju ja Tagula kandiga vaja lahendada transpordiprobleemid.
Tõrva linn	• Täiskoormusega noorsootöötaja • Tõrva ANK avatud 5 päeva nädalas • Lisaks on noortele tegevusvõimalusi Tõrva Gümnaasiumis (ringid), Kultuurimajas (ringid); laulustuudio, tantsustuudio ja kunstistuudio.	Noorsootöö tase ja kättesaadavus hea
Valga	• 1 täiskohaga noorsootööjuht ja 2 täiskohaga noorsootöötajat • ANK avatud 5 päeva nädalas (Valga Kultuuri- ja Vabaajakeskuse struktuuriüksusena) • Lisaks on noortele tegevusvõimalusi muusikakoolis, spordiklubides, stuudiotel, üldhariduskoolide ringides	Noorsootöö võimalused on mitmekesised

KOV	NOORSOOTÕ VÕIMALUSED	VAJADUSED
Õru	Noortele on järgmised tegevusvõimalused: • Õrus iseorganiseerunud noortegrupp, kes tegevad vanas saunahoones, kuhu on hangitud ka mõned jõusaali vahendid • Valla raamatukogus avalik interpunkt - • Priipalus vabatahtlikel baseeruv põlluralli ja bagikross	Noorsootõtaja puudub ja noortekeskus puudub. Vähene noortele suunatud tegevus baseerub vabatahtlikkusel

Valga maakonnas töötab kaks **alaealiste komisjoni** - maakondlik komisjon loodi 1998. aastal Valga Maavalitsuse juurde, kohaliku omavalitsuse komisjon alustas tööd 1.09.2006 Tõrva Linnavalitsuse juures. Alaealiste komisjonide pädevusse kuuluvad alaealiste õigusrikkumiste arutelud, mõjutusvahendite määramine ning oma haldusterritooriumil alaealistega tehtava kriminaalpreventiivse töö koordineerimine.

Viimase 5 aasta jooksul on olulist vähenenud õigusrikkumiste arutelude arv [117 aastal 2004 & 91 aastal 2008], seda eelkõige koolikohustuse mittetäitmise pöördumiste vähenemise arvelt. Samas on suurenenud korduvarutelude arv. Kõige sagedamini kasutatavad mõjutus-vahendid on hoiatus [70%], vestlusele suunamine spetsialisti juurde [16%] ning üldkasulikule tööle suunamine [25%].

Oluliselt on kasvanud viie aasta jooksul alaealiste õigusrikkumisi ennetavate kriminaal-preventiivsete projektide arv ning toetussummad [2004 7 projekti mahus 79 800krooni & 2008 14 projekti mahus 128 525krooni]. (allikas: Valgamaa Aastaraamat 2008)

4. VAJADUSED

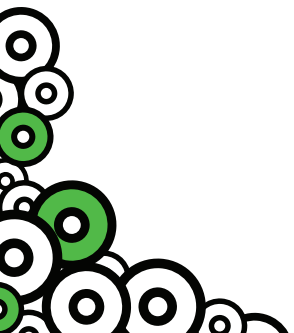
Strategiaprotsessi käigus vaadeldi noori 2 laiema sihtgrupina: kooliealised noored vanuses 7-18 ning tööeas noored ehk 18+. Neil gruppidel on nii sarnaseid kui ka erinevaid vajadusi.

Vajadused noortel 7-18

- Tunnustamine ja märkamine
- Ise tegemise ja vastutamise võimalus
- Juhendajate ja täiskasvanute suunamine
- Koosolemist ja koos tegutsemist võimaldavad ruumid
- Osalemise võimalus noori puudutavate otsuste tegemises
- Noorte huvide ja vajaduste tundmine
- Mugavalt kättesaadav teave erinevate võimaluste kohta
- Mitmekesisemad võimalused huvitegevuses
- Laiemad võimalused "mehiste" huvitegevuste osas
- Suvised töövõimalused
- Kontaktid tööandjatega
- Kutsevaliku ja karjääri planeerimiseks vajalikud teadmised
- Suhtlusvõimalus teiste paikkondade ja riikide noortega.
- Noori toetav võrgustik

Vajadused noortel 18+

- Tunnustamine ja märkamine
- Koosolemist ja koos tegutsemist võimaldavad ruumid
- Mugavalt kättesaadav teave töö, huvitegevuse ja asjaajamise kohta
- Paremad võimalused huvitegevuses
- Kutsevaliku ja karjääri planeerimiseks vajalikud teadmised
- Tööotsinguga seotud teadmised ja nõustamine
- Suhtlusvõimalus teiste noortega.
- Sobivad ja meelepärased töökohad
- Elukoht töö lähedal

5. VISIOON

Strateegia tööühm vaatas Valgamaa noorsootöö kaugemat tulevikku kahest aspektist. Esiteks kirjeldati ideaalset noorsootöö keskkonda aasta 2020 perspektiivis. Teiseks sõnastati, milliseks tahame kujundada oma sihtrühma ehk noori vanuses 7-26.

Noorsootöö keskkond aastal 2020

Valgamaa poistel ja tüdrukutel, noormeestel ja neiuadel on rohkelt võimalusi, et tegeleda meelepäraste huvialadega ning leida oma kutsumus. Nii noorsootöötajad kui ka koolide huvijuhid tunnevad noorte vajadusi ning leiavad nende huvidele rakenduse.

Noorsootöö keskkond tagab valmisoleku tööeluks läbi toimiva karjäärinõustamise, kättesaadava info ning tiheda koostöö tööandjatega. Tänu selle leiavad kõik Valgamaa noored endale sobiva ja meelepärase töökoha või väljundi ettevõtluses.

Valgamaa noorsootöö tegijate vahel on tihe koostöö, mille keskmes on noore inimese areng. Nende vahel valitsev sallivus, sõbralikkus ning teineteist toetav suhtumine on eeskujuks noortele. Noorsootööd ning noorte arengut toetab ka kaasaegne haridussüsteem.

Valgamaal on noortesõbralik, noori tunnustav ning nende aktiivsust soosiv keskkond, mis motiveerib neid siduma oma tulevikku Valgamaaga. Igas kogukonnas on noorte jaoks olemas kogunemiskohad asjakohase sisustuse ning vajadusel juhendajaga. Valgamaa noored hindavad oma kodukohta ning löövad aktiivselt kaasa selle paremaks muutmises.

Aastal 2020 on Valgamaa noored ...

LOOVAD – julged, ettevõtlikud, innovaatilised, uudishimulikud, nad julgevad mõelda ja teha teistmoodi;
ARENGUTAHTELISED – muutustega kohanevad, ettenägelikud ja analüüsivõimelised, armastavad õppida, luua, algatada ja teostada;

POSITIIVSED – rõõmsameelse hoiakuga, naeratusega näol, endasse uskuvad, motiveeritud;

VASTUTUST VÕTVAD – aktiivsed, ettevõtlikud, iseseisvad, seaduskuulekad, vastutustundlikud;

SALLIVAD – kultuurilist mitmekesisust austavad kodukohta patrioodid.

5. EESMÄRGID

Valgamaa noorsootöö üldeesmärk on:

LUUA KESKKOND, MIS TAGAB NOORTE AKTIIVSE ELUHOIAKU,
KOOSTÖÖVALMIDUSE NING EDU TÖÖELUS.

Üldeesmärgini jõutakse kaheksa strateegilise eesmärgi saavutamise kaudu.

Eesmärk 1 - Nii koolisisene kui ka avatud noorsootöö toetab noortes algatusvõime ja aktiivsuse tõusu

Eesmärgi saavutamiseks tuleb:

- Tõsta koostöövalmidust kooli ja kooliväliste üksuste vahel: kool, KOV, ANK, MTÜd, klubid jne
- Suurendada koostööd kooli sees ÕE, huvijuhi ja KOV juhtide vahel – ideed ja vajadused viia otsustajateni
- Jagada vastutust noorte ja juhendajate vahel
- Toetada noorte ideede elluviimist, andes neile rohkem vastutust ja piisavalt täiskasvanute tuge
- Viia rohkem kaasaegseid kasvatamist puudutavaid teadmisi lapsevanemateni
- Soodustada lapsevanemate aktiivset osalus
- Vajaliku info kättesaadavus noortele arusaadavas keeles!
- Käivitada omavalitsustes noortevolikogud
- Õppida noori kuulama ja kaasama
- Käivitada tegevusi, mis arendavad noore eneseväljendust ja julgust
- Luua aktiivses kasutuses olevaid noortefoorumeid

Eesmärk 2 - Valgamaal on rohkem “mehiseid” huviringe tasakaalustamiseks tüdrukute-poiste harrastusvõimalusi

Eesmärgi saavutamiseks tuleb:

- Kaasata sobivad ja motiveeritud juhendajad ning toetada neid
- Leida huvigrupid tõmmata nad kodunt välja
- Leida ja luua rahastamisvõimalused
- Kaasata erineval viisil toetajaid
- Tõmmata üldsuse tähelepanu “mehiste ringide vajadusele
- Algatada ka rohkem “mehiseid” ühisüritusi

Eesmärk 3 - kõik huvihariduse ja -tegevuse võimalused on maksimaalselt kasutatud

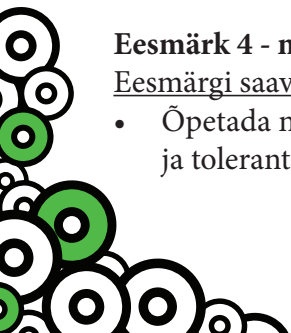
Eesmärgi saavutamiseks tuleb:

- Tugevdada vanemate ja koolide ning omavalitsuse koostööd
- Võtta paremini kasutusse olemasolevad ruumid, kohandada neid laste ja noorte jaoks
- Kasutada rohkem nädalavahetustel tühjalts seisvaid ruume
- Luua piirkondlikke huvialakeskusi olemasolevate ruumide baasil
- Tagada informatsiooni kättesaadavus
- Leida paindlike lahendusteni noorte huvitegevuses
- Suheldes lapsevanematega leida nendes oskusi, mida noorte huvitegevus mitmekesistamiseks kasutada
- Luua süsteem ja keskkond, mis võimaldaks ringijuhendajatel “ringelda” ehk luua mobiilseid ringe (“juhendaja kohvris”)
- Soodustada kohalike omavalitsuste vahelisi kokkulepped huvitegevuste võimlauste parandamiseks maakonnas

Eesmärk 4 - noortegrupid on üksteise suhtes mõistvad ja teevad koostööd.

Eesmärgi saavutamiseks tuleb:

- Õpetada nii noortele kui ka täiskasvanutele rohkem kooskusi - tunnustamist, kaasamist, kuulamist ja tolerantsust.

- Viia koostööprojektide kaudu eri paikkondadest, erinevate huvidega ja/või eri rahvustest noori rohkem kokku
- Luua võimalusi eri põlvkondi ühendavateks üritusteks ja projektideks.
- Jagada rohkem positiivset teavet erinevate omapäradega ja elustiilidest noortest

Eesmärk 5 - noortel ja noorsootöö tegijatel on hõlpsasti kättesaadav vajalik ja värske informatsioon

Eesmärgi saavutamiseks tuleb:

- Analüüsida, millist teavet vajab erinevatesse huvi- ja vanusegruppidesse kuuluvad noored
- Anda infot “noorte keeles” ja noortele sobivates infokanalites (noorteportaalid, noortekeskused, kohalike lehtede noortelised jne)
- Õpetada noori oma vajadusi ja soove analüüsima ning endale vajalikku teavet otsima
- Rohkem jagada infot näost-näkku suheldes (“räägi inimesega”)
- Anda rohkem ka venekeelset (ja lätikeelset) infot, et soodustada integreerumist ja noorte koostööd

Eesmärk 6 - Noorsootöö osapooled teevad järjepidevat koostööd.

Eesmärgi saavutamiseks tuleb:

- Korraldada igas omavalitsuses regulaarseid ümarlaua kohtumisi noorsootöö osalistega (ametnikud, lapsevanemate esindajad, õpilasesinduse liikmed, huvijuht, noorsootöötaja, karjääriinõustaja, ringijuhid, noorteorganisatsioonid, noorsoopolitsei jne)
- Luua Valgamaal noorsootöö osalisi ühendav katuseorganisatsioon
- Korraldada regulaarselt noorsootöö osaliste maakondlikke ühised üritusi, kuhu on kaasatud kõik osapooled
- Õppida tunnustamist, kaasamist, kuulamist ja tolerantsust, et olla valmis koostööd teha
- Vähendada alaealiste kuritegevust, korduvõigus-rikkumisi ning parandada alaealiste suhtes rakendatavat ennetustööd.
- Jälgida, et strateegia ei jää paberile vaid viiakse ellu

Eesmärk 7 - noored on teadlikud õppimisvõimalustest ning oskavad teha enda ja ühiskonna vajadustest lähtuvaid kutsevalikuid

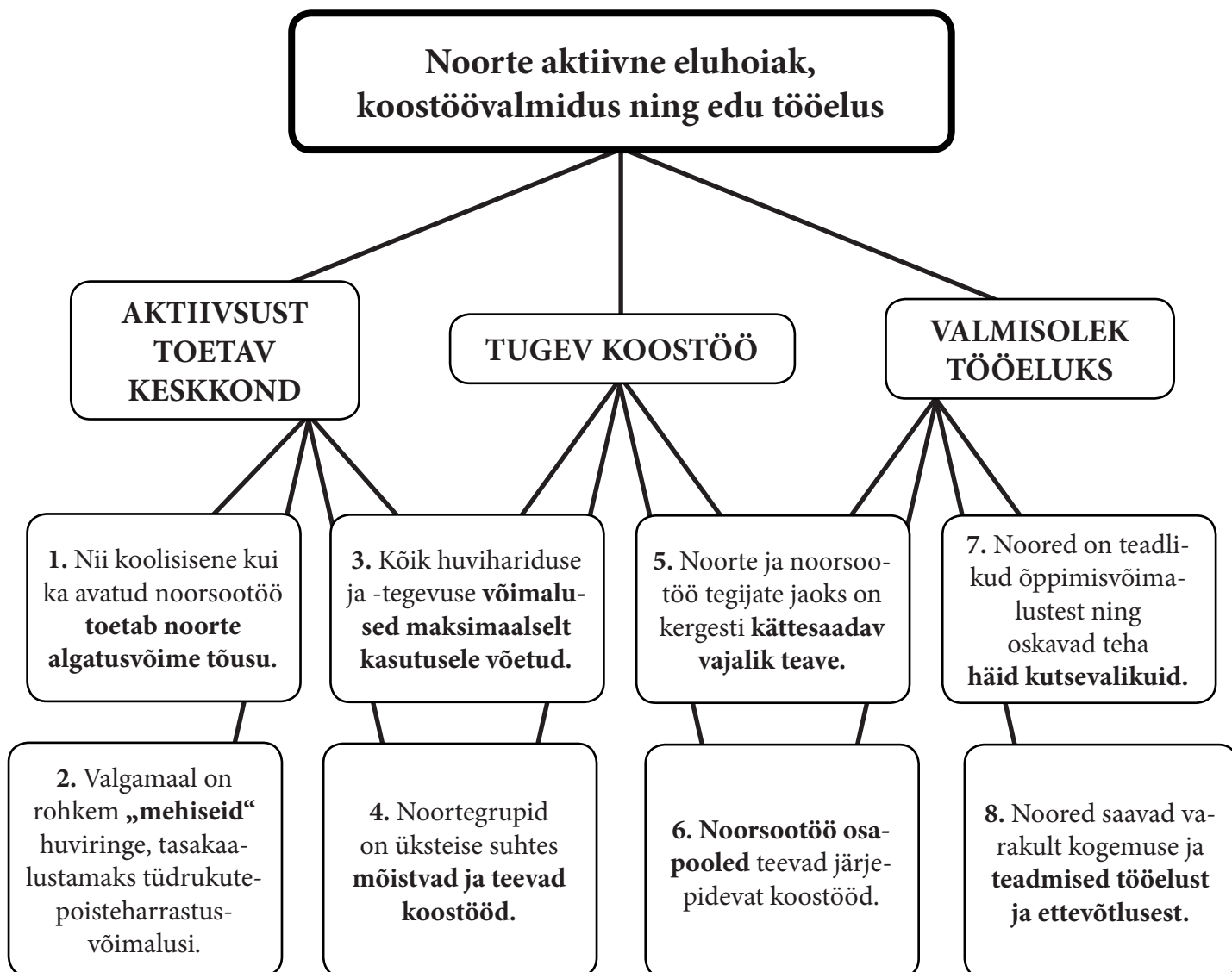
Eesmärgi saavutamiseks tuleb:

- Käivitada igas koolis süsteemne ja professionaalne karjääriõpe
- Tõsta karjääriteenuste osutajate motiveeritust ja professionaalsust
- Viia koolides rohkem kutsevalikule suunatud üritusi: töövarjupäevad, karjääripäevad koos vanematega
- Rakendada noortega rohkem enese analüüsi ja sealt liikuda majanduskeskkonna analüüsini
- Viia karjääriinfo rohkem “noorte keelde” ja noorte infokanalitesse
- Kutseharidust andvates avatud uste päevad ka noorematele õpilastele
- Viia läbi kutseõppe messe koostöös Lõuna-Eestis koolidega
- Käivitada noorte töökeskuste pilootprojekt(id)

Eesmärk 8 - noored saavad varakult eakohase kogemuse tööelust ja ettevõtlusest.

Eesmärgi saavutamiseks tuleb:

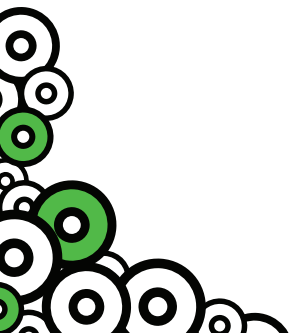
- Rakendada tööelu tutvustavaid meetmeid nagu töövarjupäevad, malevad, töölaagrid, ettevõtete külastused jne
- Laiendada õpilasfirmade loomist nii koolis kui ka väljaspool seda
- Algatada kohalikke diskussioone noorte ja tööandjate vahel
- Motiveerida tööandjaid rohkem koolinoortele pakkuma suvist tööd ja mitmekesist tööd
- Luua infosüsteem, mis annaks teada suvisest töö ja tööjõu pakkumisest
- Töökeskuse/ tööklubi loomine tööealistele noortele
- Motiveerida avalikku sektorit võtmaks rohkem tööle praktikante

7. TEGEVUSKAVA 2009-2015

EESMÄRK	ÜLESANDED	SAAVUTUS- NÄITAJAD	TÄITJAD
1. Nii koolisisene kui ka avatud noorsootöö toetab noorte algatusvõime tõusu.	1.1 Tagada avatud noorsooteenuse kättesaadavus (ruumid + palgaline töötaja) igas kandis (<i>sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneeringu mõistes</i>).	Noortekeskus igas omavalitsuses, teenus igas kandis	Omavalitsused
	1.2 Suurendada koostööd kooli sees ÕE, huvijuhi ja KOV juhtide vahel – ideed ja vajadused viia otsustajateni.	Vastavate ürituste arv igas koolis	Üldhariduskoolid
	1.3 Jagada vastutust noorte ja juhendajate vahel. Toetada noote ideede elluviimist, andes neile rohkem vastutust ja piisavalt täiskasvanute tuge.	Noorte poolt algatatud ja läbiviidud ürituste arv	Huvijuhid, noorsootöötajad
	1.4 Viia rohkem kaasaegseid kasvatamist puudutavaid teadmisi lapsevanemateni & soodustada lapsevanemate aktiivset osalus.	Lapsevanematele suunatud ürituste arv	Huvijuhid
	1.5 Kaasata noori otsustusprotsessidesse, luua noorte volikogusid.	Noorte volikogude arv	KOV, ANKId, Partnerluskoogu
	1.6 Arendada noortega töötavates inimestes noorte kaasamise ja kuulamise oskusi.	Koolituspäevade ja osalejate arv	Koolid, ANK Partnerluskoogu (rahastajana)
	1.7 Käivitada tegevusi, mis arendavad noore eneseväljendust ja julgust.	Projektide ja ürituste arv	Koolid, ANK Partnerluskoogu (rahastajana)
2. Valgamaal on rohkem „mehiseid“ huviringe, tasakaalustamiseks tüdrukute-poiste harrastusvõimalusi.	2.1 Luua kogukondades „mehiseid“ huvivõimalusi - Kaasata sobivaid ja motiveeritud juhendajad ning toetada neid - Sõlmida koostöö ettevõtjatega ning teiste toetajatega - Tõmmata meedias üldsusele tähelepanu „mehiste“ ringide vajadusele - Algatada ka rohkem „mehiseid“ ühisüritusi - Leida huvigrupid, tõmmata nad kodunt välja	„Mehiste“ ringide arv „Mehiste“ ühisürituste ja osalejate arv	Partnerluskoogu (rahastajana), Kogukonnad; MTÜd, KOVd, ettevõtjad

EESMÄRK	ÜLESANDED	SAAVUTUS-NÄITAJAD	TÄITJAD
3. Kõik huvihariduse ja -tegevuse võimalused on maksimaalselt ära kasutatud.	3.1 Sõlmida kokkuleppeid huvitegevuste võimaluste parandamiseks maakonnas.	Kokkulepete arv	KOV
	3.2 Parandada huviringide kättesaadavust - Parandamine transpordi korraldust - Luua „ringlevaid“ ja mobiilseid huviringe	Transpordist sõltuvate noorte arv huviringides. Mobiilsete huviringide arv.	KOV, kogukonnad, Partnerluskogu (rahastajana)
	3.3 Noorte ühisürituste avamine ka 18+ noortele	18+ avatud ürituste arv, 18+ osalejate arv	MV, KOV, ANK
	3.4 Võtta paremini kasutusele olemasolevad ruumid, sealhulgas nädalavahetustel, kohandada neid laste ja noorte jaoks	Noortele avatud ruumide arv	KOV, Valga Kutseõppekeskus, Partnerluskogu (rahastajana)
4. Noortegrupid on üksteise suhtes mõistvad ja teevad koostööd.	4.1 Õpetada nii noortele kui ka täiskasvanutele rohkem koostööoskusi - tunnustamist, kaasamist, kuulamist ja tolerantsust.	Koolituspäevade ja osalejate arv	ANKid, MTÜd, noorsootöötajad, koolid, Partnerluskogu
	4.2 Viia koostööprojektide kaudu eri paikkondadest, erinevate huvidega ja/või eri rahvustest noori rohkem kokku	Koostööprojektide, ürituste ja osalejate arv	ANKid, MTÜd, noorsootöötajad, koolid
	4.3 Luua võimalusi eri põlvkondi ühendavateks üritusteks ja projektideks.	Projektide, ürituste ja osalejate arv	ANKid, MTÜd, noorsootöötajad, Partnerluskogu
	4.4 Jagada rohkem positiivset teavet erinevate omapärade ja elustiilidega noortest	Juhtumiste arv	ANK, Partnerluskogu

EESMÄRK	ÜLESANDED	SAAVUTUS-NÄITAJAD	TÄITJAD
5. Noortel ja noorsootöö tegijatel on hõlpsasti kättesaadav vajalik ja värske informatsioon.	5.1 Noorteportaali käivitamine & arendamine - Analüüsida, millist teavet vajab erinevatesse huvi- ja vanusegruppidesse kuuluvad noored - Teha vajalik info kättesaadavaks noortele arusaadavas keeles - Anda rohkem ka venekeelset teavet	Küllastuste arv, positiivne tagasiside, portaali uuendamise sagedus, portaali statistika	MV (noorsootöö spetsialist), TNK, Partnerluskoogu, ANK
	5.2 Anda infot „noorte keeles“ ja noortele sobivates infokanalites (noorteportaalid, noortekeskused, kohalike lehtede noortelised jne).	Noortepäraste infokanalite arv, nende kasutamise tihedus	Kõik
	5.3 Õpetada noori oma vajadusi ja soove analüüsima ning endale vajalikku teavet otsima.	Vastavate koolituste arv, osalejate hulk	Koolid
	5.4 Anda rohkem ka vene- läti- ja ingliskeelset infot, et soodustada integreerumist ja noorte koostööd.	Vene- ja läti keelse info maht	Valga LV, MV, TNK
	5.5 Tõsta noorte probleemkäitumise põhjuste alast teadlikkust.	ANKide ja koolide arv, kus on toimunud vastavaid üritusi	ANK, KOV, koolid, Alaealiste komisjon
6. Noorsootöö osapooled teevad järjepidevat koostööd	6.1 Korraldada igas omavalitsuses regulaarseid ümarlaua kohtumisi noorsootöö osalistega (ametnikud, lapsevanemate esindajad, õpilasesinduse liikmed, huvijuht, noorsootöötaja, karjäärinõustaja, ringijuhid, noorteorganisatsioonid, noorsoopolitsei jne).	KOV arv, kus koostöö-struktuurid toimivad, koostööürituste (ümarlaudade) sagedus	KOV
	6.2 Luua Valgamaal noorsootöö osalisi ühendav katusorganisatsioon	Org. teke, liikmete arv ja mitmekesisus	MV, Partnerluskoogu, Valgamaa Omavalitsuste Liit
	6.3 Korraldada regulaarselt noorsootöö osaliste maakondlikke ühised üritusi, kuhu on kaasatud kõik osapooled	Ürituste arv, erinevate osalejate arv	Maavalitsus, Partnerluskoogu
	6.4 Õppida tunnustamist, kaasamist, kuulamist ja tolerantsust, et olla valmis koostööd tegema.	Koolituspäevade ja osalejate arv	ANK, KOV, MV, Partnerluskoogu
	6.5 Rakendada noorte õigusrikkumiste, sõltuvusainete tarbimise ennetamisele suunatud programme ja projekte ning sekkumismehhanismide.	Laekunud projektide arv (5); loodud sotsiaalprogrammide arv (2); ANKide töötajad teevad koostööd laste heaolu võrgustikuga	ANK, KOV Alaealiste komisjon

EESMÄRK	ÜLESANDED	SAAVUTUS-NÄITAJAD	TÄITJAD
7. Noored on teadlikud õppimis-võimalustest ning oskavad teha häid kutsevalikuid .	7.1 Käivitada igas koolis süsteemne ja professionaalne karjääriõpe.	Karjääriõppe-tegevuse maht koolides	Koolid, TNK
	7.2 Tõsta karjäärikoordinaatorite (KK) motiveeritust ja professionaalsus.	KK tegevuse ja väljaõppel osalemise maht	Koolid, TNK
	7.3 Viia koolides rohkem kutsevalikule suunatud üritusi: töövarjupäevad, karjääripäevad koos vanematega jne.	Ürituste ja osalejate arv	Koolid, TNK
	7.4 Avada Valgamaal karjääritöötoad.	Ürituste ja osalejate arv	Töötukassa, TNK
	7.5 Käivitada 18+ noortele tööklubid	Tööklubi ürituste ja osalejate arv	Töötukassa, MTÜd
	7.6 Kutseõpet ja -haridust andvates koolides avatud uste päevad ka noorematele õpilastele	Ürituste ja osalejate arv	KÕK, koolid
	7.7 Viia läbi töö- ja haridusmesse koostöös Lõuna-Eestis koolide ja ettevõtjatega	Messidel osalemise maht	TNK, MV, koolid, KÕK, Äriklubi, Partnerluskogu, Töötukassa
8. Noored saavad varakult kogemuse ja teadmised tööelust ja ettevõtlusest .	8.1. Majandusõppe ja õpilasfirmade rakendamine Valgamaa koolides ja väljaspool kooli.	ÕF arv, majandusõpet andvate koolide arv	Koolid, Kogukonnad TNK, Partnerluskogu (rahastajana)
	8.2 Rakendada tööelu tutvustavaid meetmeid nagu töövarjupäevad, malevad, töölaagrid, ettevõtete külastused jne	Ürituste ja osalejate arv	Koolid, TNK, Partnerluskogu (rahastajana)
	8.3 Algatada kohalikke diskussioone noorte ja tööandjate vahel - Motiveerida tööandjaid rohkem koolinoortele pakkuma suvist tööd ja mitmekesist tööd - Luua infosüsteem, mis annaks teada suvisest töö ja tööjõu pakkumisest	Ürituste ja osalejate arv, suvel töötavate noorte arv, portaalis olevate töö ja tööjõu pakkumiste arv, leheküllastuste arv	TNK, Partnerluskogu
	8.4 Motiveerida avalikku- ja erasektorit võtma rohkem tööle praktikante ja andma suvist tööd	Praktikantide ja töösajate arv, tööd ja praktika-võimalust andvate asutuste arv	KOV, MV

7. STRATEEGIA SEIRE JA HINDAMINE

Valgamaa noorsootöö arengustrateegia seiret teostab noorsootöö strateegia töögrupp (vaata lk 2) koostöös Valgamaa noortekoguga. Koordineerivad rollis on Valgamaa Partnerluskogu koostöös Valga maavalitsusega. Seireinfot koguvad maavalitsus, teavitamise ja nõustamise keskus ja teised vastavate valdkondadega tegelevad töögrupi liikmed.

Strateegia täitmist analüüsitakse kolm korda aastas: jaanuaris, juunis ja septembris. Analüüsi tulemusena valmib kord aastas seireraport, milles kajastuvad ka statistilised näitajad. Seireraporti koostamist koordineerib Valga maavalitsus.

Kord aastas toimub avatud seminari vormis maakondlik noorsootöö osapoolte võrgustiku üldkogu, kus antakse tagasisidet strateegia elluviimise ja seire kohta, kogutakse teavet uute vajaduste ja ideede kohta ning vajadusel tehakse muudatusi strateegia tegevuskavva. Seminari regulaarse toimumise eest vastutab Valgamaa Partnerluskogu.

Strateegia uuendamine võetakse ette aastal 2015.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Noorsootöö strateegia 2006-2013, Haridus- ja Teadusministeerium, Tartu 2006
- Eesti noored arvudes 2008, Eesti Noorsootöö Keskus
- Avatud noortekeskuste olukorra kaardistamise uuring, Mitte-eestlaste Integratsiooni Haridusprogrammide Keskuse Sihtasutus, MindPark, 2005
- Valgamaa aastaraamat 2008, Valga Maavalitsus, Valga 2009
- Valgamaa hariduselu aastaraamat, 2007/2008. õppeaasta, Valga Maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakond, Valga 2008
- Valga maakonna teemaplaneering „Maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2009 – 2015, Valga Maavalitsus 2009
- Valgamaa Partnerluskogu strateegia 2006 -2013 „Elujõuline Valgamaa“, Valgamaa Partnerluskogu 2008

